

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U“.

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Šesto leto.

Ljubljana, meseca junija 1893.

Številka 23.

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

*Predstojništvo bratovščine sv. Mihaela v Mengšu
prosi novega gospodarja mengške fare, zatiškega opata
Maksimilijana, naj potrdi to bratovščino.*

Reverendissimo et Amplissimo Praesuli

Domino Domino Maximiliano Sacri Ordinis Cist. in Celeberrimo Monasterio Sitticensi Abbati vigilantissimo, Sacrae Caesareae Majestatis Consiliario et Inclytae Provinciae Carnioliae Deputato Ordinario etc. etc. Domino Domino gratiosissimo.

Reverendissime et Amplissime Praesul

Domine Domine gratiosissime etc. etc.

Cum Urbem sine muro, id est Statum Sanctum Sine certis regulis inhabitemus Sacerdotes Sacculi, ita praeter alia mala ingrati mundi telis impetitur, ut soluto naturae nostrae debito, post distracta ab Haeredum aviditate temporalia nostra, cum sonitu Campanarum delemur e memoria, et qui toties aliis defunctis precabamur requiem, ipsi ita destituti in horridis illis, et juxta sententiam Angelici Theologi cruciatus Christi Domini in cruce excedentibus expialibus et vix ulli evitabilibus flammis indubitate Sanctam Requiem quaerimus, ne tam cito invenimus, quia apud notos et proximos nostros oblivioni damur tamquam mortui à corde, quod quia manifesta novimus experientia, oculati testes, lachrymis potius deflendum est, quam multis Reverendissimae et Amplissimae Dominationi molestis verbis probandum. Hinc est, quod alienis periculis cauti redditi, plures exemplo et doctrina (absit singulari jactantia laudare

quempiam) conspicui Sacerdotes, charitatem mutuam, in aciem ordinaverimus et in Sincera Sacerdotali fide compromiserimus supplere ea, propriis confoederatae charitatis officiis, quae in vita et post mortem habere non Speramus ab obliviosi mundi obsequiis, ut ita conjunctâ in Sancta vincula charitate, nobis vivis et mortuis prodessemus juxta tenorem Regularum, quas Reverendissimae et Amplissimae Dominationi gratiose revindendas in profunda Reverentia exhibemus. Quam quidem piam conspiracy, ut ex eisdem Regulis patet praevio maturo Religiosorum virorum consilio et hortatione, in congregationem conjunximus, cum gratioso Reverendissimi pro tunc Ordinarii Amplissimi Praesulis Neostadiensis Austriae consensu, approbatione et beneplacito in insigni Patrono nostro Sancto Michaeli Sacrae Ecclesiae Monspurgensi, secutis etiam desuper Apostolicis Romanis gratiis. Cum vero faventibus ita Carnioliae nostrae superis, Reverendissima et Amplissima Dominatione successerit in expectatissimum Loci Ordinarium, ideo Sine praevia gratiosa facultate nihil in Congregatione nostra agere praesumimus vel celebrare. In quem finem hisce supplicibus precibus cum appreciatione felicium festorum Dominicae Resurrectionis, Reverendissimae et Amplissimae Dominationi totique Venerabili Conventui, submissee et Reverentialiter inclinamur, enixe rogantes, Reverendissima et Amplissima Dominatione dignetur gratiosa vestigia Reverendissimi Praedecessoris sui insequi, et pium nostrum institutum, gratiose ratum habere, sicut et saltem semel in anno, quod

etiam proximo Apparitionis S. Michaëlis festo fieri eueperemus, Conuentum aliquorum duntaxat Consodalium concedere: promittimus non tantum exemplari pietate populum aedificare Sed etiam sumptibus nostris ita indemnem Parochiam servare, ut conuenturis aliis eo die Monspurgum cum processione pluribus Parochiis, expensas parato acre multo magis minuamus quam augeamus. Ad quas preces cum gratiosum responsum expectamus, Reverendissimae et Amplissimae Dominationi, totique Venerabili Conuentui nos obsequentissime et Submissee recommendamus.

Reverendissimae et Amplissimae Dominationis

Obsequentissimi Servi

N. N.,

Rector, Assistentes et Secretarius
totaque Sacerdotalis Congregatio
Sancti Michaëlis.

Zatiški opat Maksimilijan potrđi duhovniško bratovščino sv. Mihaela v Mengšu ter jo sprejme pod svoje pokroviteljstvo. — O veliki noči leta 1669.

Responsoriae.

Nos Fr. Maximilianus D. G. Sacri Cist. Ord. Venerabilis Monasterii B. M. Virginis in Sittich Abbas, Sacrae Caesareae Majestatis Consiliarius, Inclytorum Statuum Ducatus Carnioliae Deputatus, nec non Parochiae Monspurgensis in Spiritualibus et temporalibus respective Ordinarius et Dominus, RR. DD. Confratribus Almae Sacerdotalis Congregationis S. Michaëlis

Salutem ab eo, qui est vera Salus.

Porrecta nobis nuper pro parte vestra continebat Supplicatio, quod jam olim inspirante Paraclito salubriter vobis providentes, de piis post mortem suffragiis, piam Confoederationem et Confraternitatem inieritis, approbantibus eam S. D. N. Clemente Nono, et Reverendissimo Domino Matthaeo Abbate ad SS. Trinitatem Neapoli Austriae tanquam Monspurgensis Parochiae in Spiritualibus et temporalibus respective olim ordinario et Domino. Quare petitis a nobis, tanquam per legitimam cessionem Domino et Ordinario Monspurgensis Parochiae, dignaremur vestigiis, nostri in praefata Parochia Praedecessoris inhaerentes, vestrum pium praelibatae Confraternitatis Institutum, eiusque desuper praescriptam Regulam Autoritate nostra Ordinaria, qua hac in parte in Saepe fatam Parochiam fungimur, non tantum benigne confirmare, Sed etiam gratiose concedere, ut Saltem semel in anno, id est in festo Apparitionis S. Michaëlis Archangeli in Parochiali nostra Ecclesia S. Michaëlis in Monspurg, Conuentum aliquorum duntaxat

Sodalium celebrare valeatis; sine omni tamen nostro praeiudicio, vel incommodo. Nos igitur vestris in hac parte piis et justis Supplicationibus inclinati, vestram sanctam Confraternitatem, ejusque Regulam, quam nobis revidendam praesentastis Autoritate nostra Ordinaria libenti hilarique animo, tenore praesentium et vigore, approbamus et confirmamus, plenariam licentiam vobis concedentes quotannis in festo Apparitionis S. Michaëlis Conuentum celebrandi Monspurgi, in Parochiali nostra Ecclesia S. Michaëlis, ea tamen conditione, ut nullus inibi nostris Juribus quoad Spiritualia et temporalia praedjudicialis actus exerceatur, salva nimirum semper Autoritate et nostra reverentiâ, nostrorumque Successorum. Quod si quid (quod absit) vertente tempore in contrarium fieri contingeret, hasce irritas et inanes fore declaramus. Demum Venerabilem Confraternitatem vestram sub protectione Abbatiae Sitticensis et nostra benigne suscipientes, et Paternam nostram benedictionem vobis impartientes, Nos nostrumque Conuentum vestris SS. MM. Sacrificiis et orationibus feruentissime in Domino commendamus.

Dabamus Sitticii sub nostro Abbatiali Sigillo et manu propria ipso die Parasceves, Anno reparatae Salutis 1669.

Kakor je dalje zabeleženo, potrđila sta to bratovščino tudi zatiška opata Anton in Aleksander, kar je takole vpisano:

Supradictam confraternitatem sacerdotalem et Nos humillimis eiusdem precibus adducti confirmamus, eamque in Nostram protectionem, ac tutelam, reseruatis tamen reseruandis, benigne suscipimus, hasque proprio chirographo, consuetoque sigillo communitas dedimus.

Labaci, 3. Decembris Anno 1690.

L. S.

Antonius,
Abbas Sitticii.

Id ipsum Nos praestamus. Ideo . . . In cuius fidem . . .

Datum Sitticii 25. Augusti 1719.

L. S.

Alexander,
Abbas et Archidiaconus Sitticensis.

Papež Klemen IX. potrđi duhovniško bratovščino sv. Mihaela ter ji podeli odpustke. — Rim, 1. septembra 1667.

Breve Apostolicum,

quo Indulgentiae huic Confraternitati conferuntur in perpetuum.

Clemens Papa IX. Ad perpetuam rei memoriam. Cum sicut accepimus in Ecclesia Parochiali Loci Monspurg Aquileiensis Dioecesis una pia et devota confrater-

nitas Sacerdotum sub Inuocatione S. Michaelis Archangeli, non tamen pro hominibus unius specialis artis, canonice erecta seu erigenda extat, cuius confratres quam plurima pietatis et Charitatis opera exercere consueuerunt. Nos ut Confraternitas praefata maiora in dies suscipiat incrementa de Omnipotentis Dei Misericordia, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus, qui dictam Confraternitatem imposterum ingredientur, die primo eorum ingressus, si uere poenitentes et confessi Ss^{mm} Eucharistiae Sacramentum sumpserint. Ac eisdem nunc et pro tempore existentibus Confratribus, in cuiuslibet eorum mortis articulo, si vere quoque poenitentes et Confessi, ac Sacra communione refecti, uel quatenus id facere nequiverint, saltem contriti nomen Jesu ore si potuerint, sin minus corde deuote inuocauerint etiam plenariam. Ac eisdem nunc et pro tempore existentibus Confratribus uere similiter poenitentibus et confessis ac eadem sacra communione refectis, qui Confraternitatis praefatae Ecclesiam uel Capellam seu Oratorium die festo Apparitionis eiusdem S. Michaelis Archangeli a primis Vesperis usque ad occasum solis festi huiusmodi singulis annis devote visitauerint, et ibi pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione, ac Sanctae Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam omnium similiter peccatorum suorum Indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Insuper dictis Confratribus uere pariter confitentibus et confessis ac eadem Sacra communione refectis Ecclesiam uel Capellam seu Oratorium huiusmodi in quatuor aliis anni festis diebus per Confratres diete Confraternitatis semel tantum eligendis, et ab Ordinario approbandis uisitauerint, et ut praefertur orauerint, quo die praedictorum id egerint, septem annos et totidem quadragenas. Quoties uero Missis et aliis diuinis Officiis in dicta Ecclesia uel Capella seu Oratorio pro tempore celebrandis et recitandis, seu Congregationibus publicis uel priuatis eiusdem Confraternitatis ubiuis facientibus interfuerint, aut pauperes hospitio susceperint, uel pacem inter inimicos composuerint, seu componi fecerint, uel procurauerint, nec non etiam qui corpora defunctorum tam confratrum supradictae Confraternitatis, quam aliorum ad sepulturam associauerint, aut quascunque Processiones de Licentia Ordinarii faciendas, Sanctissimumque Eucharistiae Sacramentum tam in Processionibus, quam cum ad infirmos, aut alias ubicunque et quomodocunque pro tempore deferetur, comitati fuerint, aut si impediti campanae ad id signo dato semel orationem Dominicam et salutationem easdem pro animabus defunctorum Confratrum huiusmodi recitauerint, aut demum aliquem ad uiam salutis reduxerint, et ignorantem prae-

cepta Dei, et ea, quae ad salutem sunt docuerint, aut quodeunque aliud pietatis et Charitatis opus exercuerint, toties pro quolibet praedictorum operum sexaginta dies de iniunctis eis seu alias quomodolibet debitis poenitentis in forma Ecclesiae consueta relaxamus. Praesentibus perpetuis futuris temporibus ualituris. Volumus autem ut si alias dictis Confratribus praemissa peragentibus aliqua alia indulgentia perpetuo uel ad tempus nondum elapsum duratura concessa fuerit, praesentes nullae sint, utque si dicta Confraternitas alicui Archi-Confraternitati aggregata iam sit, uel imposterum aggregetur, seu quauis alia ratione uniat, aut etiam quomodolibet instituat, priores et quacuis aliae Litterae Apostolicae illis nullatenus suffragentur, sed ex tunc eo ipso nullae sint. Datum Romae apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 1. Septembris 1667. Pontificatus Nostri anno primo.

J. G. Slusius.

~~~~~

Papež Inocencij XI. podeli bratovskemu altarju sv. Mihaela v Mengšu altarni privilegij. — Rim, 27. maja 1689.

Bulla Pontificia altaris priuilegiati.

Innocentius Papa XI. Ad futuram rei memoriam. Omnium saluti paterna charitate intenti, sacra interdum loca spiritualibus Indulgentiarum muneribus decoramus, ut inde fidelium defunctorum animae Domini nostri Jesu Christi, eiusque Sanctorum suffragia consequi et illis adiutae ex Purgatorii poenis ad aeternam salutem per Dei misericordiam perducere ualeant. Volentes igitur Ecclesiam Parochialem S. Michaelis Archangeli loci Monspurg Aquileiensis dioecesis, et in ea situm Altare Confraternitatis, seu Congregationis Sacerdotum simili ad praesens priuilegio minime decoratum hoc speciali dono illustrare de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, ut quodocunque Sacerdos aliquis saecularis, uel regularis missam defunctorum in die commemorationis defunctorum et singulis diebus infra illius octavam ac feria secunda cuiuslibet hebdomadae pro anima cuiuscunque confratris, et consoris dictae confraternitatis, quae Deo charitate coniuncta ab hac luce migrauerit, ad praedictum Altare celebrabit, anima ipsa de thesauro Ecclesiae per modum suffragii Indulgentiam consequatur. Ita ut eiusdem Domini nostri Jesu Christi, ac B. M. V. Sanctorumque omnium meritis sibi suffragantibus a Purgatorii poenis liberetur, concedimus, et indulgemus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque, praesentibus ad septennium tantum ualituris. Datum Romae apud S. Mariam M. sub annulo piscatoris die XXVII. Maii MDCLXXXIX. Pontificatus nostri Anno decimo tertio.

J. F. Albanus.

Kolikor je iz našega rokopisa razvidno, bil je ta privilegij še štirikrat — vselej na 7 let — podaljšan, kar je tako-le zabeleženo:

Supradictum priuilegium ad aliud septennium uigore tabellae ad maius altare appensae 23. Martii 1696 est prorogatum.

Hocce priuilegium ulterius ad septennium est 2. Maii 1703 extensum, uti Bulla Monspurgi ad aram superiorem appensa demonstrat.

Iterum 15. Maii 1710 ad septennium prorogatum.

Vlterius 17. Decembris 1717 ad alios 7 annos dilatatum.

Sodeč po duhu predstoječih pravil pač opravičeno trdimo, da je morala biti ta bratovščina velikanskega pomena za duhovno življenje njenih udov. Sadovi njeni niso se razznajali svetu, a gotovo so zabeleženi v knjigi življenja. Imamo pa vendar vsaj jeden spomenik, ki nam kaže, kakšno hrano je dajala bratovščina svojim udom in to je knjižica z naslovom: *Septimana sancta, sive Meditationes asceticae Sacerdotum in hebdomadarium manipulum redacta et D. Sodalibus Sacerdotibus Congregationis sub protectione S. Michaelis Archangeli Monspurgi in superiore Carniola erectae an. 1689 in Xenium distributae*. Labaci in 8. recusae in typographaeo Mayriano 1697, in 12. (Nadaljevanje prih.)

Zgodovinske drobtinice

iz nekaterih cerkvâ na Dolenjskem.

Ko sem nabiral gradivo za svoj spis o kranjskih zvonarjih in zvonovih in pregledal marsikatero cerkev na Dolenjskem, naletel sem tu in tam na kak napis ali drugo zgodovinsko drobtino, katero sem si zabeležil, kar naj tu objavim, da se otmé pozabljivosti.

1. V fari trebelski.

V podružnici sv. Petra, katera je bila do leta 1803. farna cerkev, je pri stranskih vratih v tlak vzdani kamenit nagrobni spomenik s tem le napisom, ki se že prav teško bere:

HAC SVB PETRA
IACET
PETRINORVM GEMMA
LEOPOLDVS FRIDERICVS
A BREKERFELD
QVI
PETRI ARATRV
BINIS ANNIS
IN PAROCHIA HAC GESTVM
X^{MA} APRILIS
PLEVRITIDE SVBIVGATVS
DEPOSVIT ET
(AD) AEDES HAS SANCTI PETRI
APOSTOLI XII ARILIS EST DEPO
17 SITVS 23

(Dostavek uredništva.) Ker letnica 1223, katero nam pokaže kronogram v zadnjih dveh vrstah, nima po naši

sodbi nobenega pomena in ker dalje tudi skladnja zahteva še jedno besedo in se ravno besedica AD, katero smo pridejali (zato stoji v oklepajih) popolnoma prilega konstrukciji in ker potem kronogram podaje letnico 1723, se nam zdi, da smo s pridejano besedico, ki je bodisi po pomoti gospoda prepisovatelja izostala, ali pa iz kateregakoli vzroka na spominski plošči manjka, povoljno razrešili sicer jako nerazumljiv kronogram.

2. V svetotrojiški fari.

V zakristiji podružnice sv. Jurija visi na steni lesena, podolgovata spominska deska z napisom:

HOC OPVS FIERI CVRAVIT R D
BALTHA DE ALBERTINIS
PAROCHVS ANNO 1630.

V sredi med napisom je slikana stoječa moška oseba. Na glavi ima venec iz trte, v vencu pa grozd. V desnici drži tri strele, z levico je podprta na ledja. Telo je nago, izvzemši ledja, katera pokriva trsje. Za osebo je velik pisan ščit.

Omenjeni Balthasar de Albertinis je bil župnik v Šentrupertu, kamor je spadala ta podružnica s faro svetotrojiško do leta 1752, ko je bila ustanovljena pri sv. Trojici samostojna fara.

Omenja ga tudi Valvazor¹⁾ med župniki šentrupertskimi. Ker visi napis v zakristiji, misliti je pod »hoc opus« najbrže zakristija, katero bi bil prizidal, kajti cerkev je gotovo stareja.

¹⁾ VIII. knjiga 797. str.

3. V mirnski fari.

Farna cerkev na Mirni je zidana v gotskem slogu. Pri stranskih vratih je vzdana na desni strani plošča z napisom:

UMQ98

Zadnje tri številke kažejo leto 498. Prvi dve pa ste morda začetni črki imena mojstrovega, ki je cerkev zidal, ako ne pomeni črka M tisoč¹⁾. Po tem napisu bi bila cerkev zidana leta 1498, t. j. leto kasneje, kakor šentrupertska. Morda je zidal obe eden in isti mojster.

Na levi strani vrat pa je zopet napis:

1857

XIV CVBITOS

PROLONGATA

ET

CAPELLA EXORNATA

SVMPTIBVS PAROCHIANORUM

Za cerkvijo, kjer je bilo preje pokopališče, pa je vzdian nagroben spomenik z napisom:

HIE LIGT BEGRABEN DIE
EDLEN IÖRG PENHART
KHATERINA GESCHBISTRET
VON RATTAL DENEN
SELLEN GOT GENEDIG
VND PARMHERXIG SEIN
WELL AMEN 1542

Pod napisom je rodbinski grb.

4. V škocijanski fari.

Na desni strani pri vhodu glavnih vrat v farni cerkvi je vzdian nagroben spomenik z napisom:

EFFIGIES AD VIVVM EFFIGIATA ADM
RDI NOB: NECNON DOCSSIMI DNI DNI
STEPHA: IERSHETICH AA L. L. ET PHAE
CAND: PROTH: APOS: SAE: CAES: MA:
FERDI: 2DI: CONS: EIVSDEM QVON
DAM CAPLLNI AVLICI: PARO IN STO
CANCI: ANIS XX PROSPICACISSIMI
ERRECTORIS PRI ANTIQ: ECCAE S: CA:
A: FVNDAMENTIS: QVI ANIMAM CREA
TORI TERA EQ MTRI EXVVIAS REDDI
DIT AET: SVAE XXXX A 16 (?)

¹⁾ Opomnja uredništva. Po našem mnenju ta napis ni prvoten, ampak je brzkone še le novejši čas ponarejen po starem napisu, ki se je kakorsikoli bodi odstranil in nadomestil z novim. Dotični kamnosek ni poznal gotskih črk in števil, zato ste črka M in številka 4 tako slabo posneti, da skoraj niste poznati. Za to mnenje govori tudi plošča sama, ki se zdi še precej nova in pred nedavnim časom izklesana.

5. V fari mokronoški.

Nad glavnimi vratmi farne cerkve je vzdana kamena plošča z napisom:

G. I. E. D.

UNITA GREGIS LARGITATE MANUQ CONDITA
HAEC AEDES SVB PAROCHO VERZHIZH 1824
AB ANTONIO ALOISIO ANTISTITE
GLORIAE DEI AC HONORI S. AEGIDII
CONSECRATA FUIT
MDCCCXXVIII.

Slika sv. Egidija v velikem altarju je delo Langusovo iz leta 1823. Sliko M. B. v stranskem altarju pa je naredila l. 1870 Henrika Langus.

6. V šentrupertski fari.

Podružnica sv. Roka ima nad vhodom na kamniti plošči napis:

DEO OPT MAX
MAGNAE MATRI VIRGINI ET
S. ROCHO
A PESTE SEMPER DEFENSORI SVO
HANC AEDEM INCLITA PAROCHIA
S. RVPERTI
EX VOTO POSVIT ET COMPLEVIT A^o
M. DC. LXI

Pod napisom pa je na vsaki strani vrat na ban-gerjih razdeljena letnica:

MDC	LVI
A	V

7. V radeški fari.

Podružnica sv. Treh kraljev na Brunku je zidana v gotskem slogu. Kedaj so jo zidali, se ne vé, le narodna pravljica nam pripoveduje, da so jo zidali »ajdje« in sicer ravno tisti, kakor šentrupertska cerkev. Na južni strani cerkve je naslikana zunaj na zidu podoba sv. Krištofa. Velika je okoli treh sežnjev. Na rami nese Kristusa, ki ima vzdigneno desnico, v levici pa drži zemljino oblo s križem. Z levice drži drevo s sadjem. Pri svetnikovih nogah so morski raki, ribe in v sredi »morska deklica«. Spodaj pa je jež. Na levi strani kleči moška osoba, podobna redovniku s svetilnico v roki. Cerkovnik mi je rekel, da drži sv. Krištof zato drevo v roki, »ker je bil tako močan, da je drevesa ruval«. A žena, katero sem tudi vprašal o njej, mi je rekla, da je tu naslikan »ajd«.

Veliki altar nosi letnico 1684.

Nad malim altarjem sv. Antona vzdan je rodbinski grb. Pod njim je konjska glava s krono, nad katero je štoklja z razpetimi peruti. Okoli je napis v treh vrstah:

HIE . RVEHET . IN . GOT . DER . EDL . VND .
GESTRENG . HERR . CRISTOF . GOSTISHITSH .
ZVM

ERCKHENSTEIN . PFANT . HER . DER . HER-
SCHAFT . SCHARFENBERG . DER . IN . GOT .
SELIGKHLICHEN

ENTSCHLAFEN . IST . DEN . 3 TAG . IVLII .
ANO 1783.

Za altarjem v prizidani kapelici, ki pa spada pod faro šentjansko, je zaobljubna tabla, na kateri je naslikana Mati Božja v oblakih in na vsaki strani po ena svetnica. Spodaj pa je postelja z bolnim duhovnikom in napisom: »Virgo Delpara In VVrVneg CVLtae ò (?) sVsplrantl Iosepho Antonlo IakoLlzh presbYtero restltVIt sanltateM.

Stara mašna knjiga je iz leta 1602. z napisom: Venetis apud juntas MDCII.

Blizo cerkve je kapelica, v kateri je slika s tem-le napisom:

»Komaj sim sazhela na brunishki cesti jesdariti, she je vstalo hudo vreme, in na enkrat udari stréla v néko bukovo drevo, ktéro je na-me padlo in . . ., de me ni vbilo. — V' te nadlógi s velikim vpitijam skli-zhem vender od Boga pomozh — ko bi trenil pridejo 3 moshje usdignejo drevo, in jest sim lohko vstala. Po tem grém v zirkov ki na gori stoji in préd velikim altarjem Boga sahvaljim — Tukaj sposnjam she le, de so bili uni moshje ko sô drevo odsignili patroni té zirkve, namrezh: S: 3: kralji, po ktirih mi je Bog toliko pomozh skasal. To se je godilo v letu 1690.«

Na desni strani slike stoji: »Malal je Korl Götzl 1850.«

Ta dogodek porabil je pesnik Ant. Umek-Okiški v pesmi z naslovom: »Pomoč v sili«, v kateri opisuje vso zgodbo.¹⁾

J. Šašelj.

¹⁾ Gl. Pesmi str. 148—149.

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Kritika kritike.)

(Nadaljevanje in konec.)

Uvrsti se sedaj ocena »duhovnih pastirjev v fari in odličnih Cerkljanov« ter zavzema skoro štiri petinke ocene, dasi se vidi gospodu kritiku — »ta snopič vsekako i v tem oziru najbolj popoln — dočim je bil ta oddelek v dosedanjih zvezkih »Zgodovine farâ« prepovršno opisan« (str. 251).

Prav zato, ker je »najbolj popoln«, nisem pričakoval, da bode ravno v tem oddelku tako na drobno preiskával obisti posameznim duhovnikom in svetnim odličnjakom ter našel v njih toliko nesreč (?), kakor izvoljuje gospod kritik posamne nedostatke imenovati. Izvestno pa ni tako obširno in na drobno biografij ocenjeval in zahteval dolgih spisov posameznikov, da je prečital preje dobro naslov knjigi. Njej je napis »Zgodovina cerkljanske fare« in ne: »Životopisi duhovnih pastirjev v cerkljanski fari in odličnih Cerkljanov«. Videlo se mi je zadostno, da sem le s kratkimi biografičnimi črticami se spominjal posameznikov — primeroma z drugimi oddelki v knjigi. V to zajemal sem podatkov največ iz cerkljanskih farnih matrik,

potem šematizmov itd. — vse prav vestno. Da se je vrinila tu pa tam kaka pomota, vzlasti med tiskom v Ljubljani — priznavam, tem lažje, ker nisem bil in ne mogel biti tedaj v tiskarni ali prisoten vsaj blizu tiskarne.

Toliko nedostatkov v tem oddelku pa vendar ni, kakor se dozdeva gospodu kritiku. Našel je nedostatkov največ, da posamezne letnice in podatke drugače umeva, nego jaz.

Tako na pr. pišem (str. 83): Jernej Dolenjec pastiroval je tu (v Cerkljah) do leta 1779. Umevno je, da l. 1778 služboval je še, a ne več l. 1779. Gosp. kritik je našel tu pomoto pišoč (str. 252): Na to faro je pa resigniral že l. 1778 (ne pa l. 1779, kakor pravi gosp. pisatelj).« In vendar jaz ne pišem, da je resigniral leta 1779, marveč, da je pastiroval do l. 1779. Je li ostavil službo takoj, ko je resigniral, ni dokazano. Slično umeva gospod kritik letnice pri Josipu Petriču (str. 254), Mateju Puharju (str. 254 in 255), Ignaciju Valenčiču (str. 287), Ivanu Prokeljnu (str. 301), Fr. Zupančiču (str. 301), Mateju Furlanu itd.

Na straneh 251 in 252 pa piše gosp. kritik to le: »In če prav ne moremo predpisavati, kako široko naj se piše, vendar smemo terjati od vsacega zgodovino-pisca, da je vsaj to, kar nam podaja, zanesljivo. Let-

nice so često napačne in drugi podatki ne redko krivi ter le obžalujemo, da ne moremo vseh napisati na rovaš stavcu. — Toda, ako po pravici zahtevamo, da so n. pr. letnice starejših stoletij prave, moramo, dejal bi, s toliko večjo pravico zahtevati, da so podatki iz novejšega časa zanesljivi, saj se le-ti veliko lažje dobé, nego prvi. In če jim sploh toliko važnost pripisujemo, da je zabeležimo, skrbimo tudi za njihovo istinitost. Ponosni smo, kadar zasledimo pri kakem zgodopiseu (n. pr. pri Valvazorju) kako krivo letnico, in koliko veselje, ko se nam posreči, jo za par let naprej ali nazaj pomakniti, a to nas ne opravičuje, da bi tudi mi svojim zanamcem napravljali jednako veselje. In povoda takemu veselju bode podajala naša knjiga mnogo.«

Prav obžalujem, da bode tudi njegova kritika v »Zgodovinskem zborniku« vzlasti v št. 16, 18, 19, 20 in 21 — vir sličnemu veselju. Podam le nekoliko vzgledov — seveda po receptu gospoda kritika.

Na str. 254 piše:

»Josip Petrič umrl je dné 15. februvarija leta 1820.« Mrliška knjiga cerkljanska pa pové, da je umrl 17. februvarija istega leta. Nadalje zanikuje gospod ocenjevatelj, da je umrl Matej Brenk za mrtvoudom (str. 284) — in vendar čitamo v mrliški knjigi ravno tam, da je umrl: »An Blut- und Schlagfluss«. Jurij Zupanec (str. 287) ni umrl, kakor se čita v océni dné 17. junija l. 1798. marveč 27. junija istega leta.¹⁾ Josip Majer (str. 287) ni pastiroval le v Cerkljah na Gorenjskem, Kamniku, Spodnjem Tuhinju in Nevljah, kakor piše gosp. kritik, temveč tudi v Šentjerneju na Dolenjskem kot kapelan in v Cerkljah pri Krškem bil je vikarij do smrti dné 21. januarija l. 1798.²⁾ Vrban Knez ni umrl začetkom l. 1797., kakor piše g. ocenjevatelj (str. 288) — marveč 27. decembra leta 1796.³⁾ Mateja Bostijančiča najdemo vikarija v Kamni Gorici tudi v letih 1806., 1807. in 1809.; umrl je 3. in ne 4. marcija l. 1812.⁴⁾ Sebastijan Stučin (str. 301), živel je kot penzionist tudi v Studencu leta 1808. in 1809.⁵⁾ Ignacij pl. Portico (str. 317) umrl je 21. marcija in ne 23. marcija l. 1819.⁶⁾

Duhovnim pastirjem cerkljanskim prišteva gospod kritik tudi več duhovnikov, katerih v tamošnjih farnih matrikah ne najdem, kakor na pr. subsidijarije: Josipa Fajhtingerja, Vrbana Kneza, Josipa Prunerja itd.

¹⁾ Cat. Cleri 1799. str. 47.

²⁾ Cat. Cleri 1796, 1797, 1798 in 1799.

³⁾ Cat. Cleri 1798.

⁴⁾ Cat. Cleri 1813. str. 78.

⁵⁾ Cat. Cleri 1808 in 1809.

⁶⁾ Cat. Cleri 1820. str. 59.

Mogoče, da so jih tja prestavili, a dekret preklicali — kar se je i pozneje često dogodilo in se tudi danes dogaja.

Kar pa piše gosp. ocenjevatelj o Josipu Žalostniku (str. 287) in Mateju Bostijančiču (str. 299), videlo se je vsaj meni neumestno pisati.

Strmolskih in poženskih grajščakov med svetnimi odličnimi Cerkljani ne omenjam, ker pišem o njih vže na straneh 6—8, in ker se ne vé, so se porodili v cerkljanski fari ali ne.

Med odlične Cerkljane naj o tej priliki prištejem:

1. Adama Zupana, ki se je porodil v Cerkljah dné 3. februvarija leta 1626.; bil je slušatelj umetnosti in modroslovja.⁷⁾

2. Matej Knè; 3. Matej Jajca; 4. Ozwald Zorman — vsi trije bogoslovci; vsprejeli so višje redove l. 1723.⁸⁾

Druzih važnih podatkov ne vé, pač nekatere podrobnosti, katerih tudi sedaj ne omenjam; nimajo za farno zgodovino toli poména.

Ivan Lavrenčič.

(Dostavek uredništva.) Na predstoječo »kritiko kritike« opomnimo, da nam je vsikdar vstreženo s stvarnimi popravki — saj se gre v zgodovini edino le za resnico — ter smo tudi gospodu pisatelju hvaležni zanje, kakor smo bili gg. sotrudnikom za oceno »Zgodovine cerkljanske fare«. V koliko so ti popravki stvarni, sodijo naj čitatelji sami; mi omenimo le toliko, da bi si ne upali prav preveč ponašati se s pohvalnimi ocenami nekaterih naših listov, in ta naša nezaupnost je v našem slučaju več nego utemeljena.

Veseli nas dalje, da je naša ocena g. pisatelja tu ali tam le privedla do večje izvestnosti, kar je vsekako mnogo vredno in za kar bi nam smel biti celo hvaležen. Tako piše n. pr. o zidarskem mojstru Mateju Medvedu v svoji knjigi, govoreč o zidanju prezbiterija farne cerkve v letih 1818 in 1819, še doslovno: »Delo je ba je (!) vodil daleč okoli dobro znani zidarski mojster Matej Medved.« Ta stavek blagovoli naj se primerjati s trditvami v zadnji številki »Zgodovinskega zbornika« (st. 352), kjer pa pisatelj z vso odločnostjo zatrjuje, da je v istini bil Matej Medved graditelj prezbiterija.

Gledé očitanja, da smo zahtevali dolge životopise o posameznih osebnostih, sklicujemo se na našo oceno, ki izrecno pravi, »da ne moremo predpisavati, kako široko naj se piše«, da mu torej tega nikakor nismo šteli v

⁷⁾ Kn.-nadšk. arhiv v Vidmu; muzejskega društva Izvestja 1892, str. 36.

⁸⁾ Ravno tam; Izvestja 1892, str. 37.

zlo. A z druge strani se nam pa tudi ne zdi neprimerno, nasproti še hvalevredno, da nam ocena ni prinesla le mnogo stvarnih popravkov, ampak tudi toliko novih podatkov, da bi bil za nje gotovo vsak urednik hvaležen.

Sklicujoč se na mrliško knjigo, pravi gospod pisatelj dalje, da je Josip Petrič umrl 17. februarija leta 1820. Mi smo pa zapisali 15. februarija, česar nismo storili brez vzroka. Naslanjali smo se namreč na sporočilo tedanjega kranjskega dekana Avguština Sluge, ki nanzanja v svojem dopisu z dné 16. februarija škofijstvu da je Josip Petrič umrl 15. februarija po noči ob 11. uri. Pismo je vsprejelo škofijstvo 17. februarija. To sporočilo zdi se nam jako verodostojno. — Pri Juriju Zupanu vrinila se je tiskovna pomota, umrl je res 27. junija l. 1798. — Pri smrtnem dnevu Mateja Boštijančiča držali smo se izpiska iz dobravske mrliške knjige, ki pravi: Gestorben am 4. Maerz 1812, Mišače Nr. 5 »Mattheus Wostianschitsch Briester, an Brand; alt 62 Jahr.« Komu je toraj bolj verovati: matrikam ali šematizmu? — Gledé Ignacija pl. Portiko pa nima prav ne g. Lavrenčič, ki trdi po »Catalogu«, da je umrl 21. marca, ne naš ocenjevatelj, ki postavi smrtni dan na 23. marca, ampak umrl je — kakor smo se sami v mrliški knjigi prepričali — dné 22. marca l. 1819.

Konečno objavimo še nastopne podatke o cerkljanskem župniku Fabijanu, kakor nam jih je doposlal č. g. župnik M. Slekovec. Piše namreč:

»Nedavno mi je moj bivši kapelan, Ivan Zdravec, ki sedaj slušbuje v Galiciji pri Celju, poslal natančne životopisne podatke za enega izmed cerkljanskih župnikov. Našel jih je napisane na platnicah knjige:

»Fasciculus Josephinus seu Manuale venerabilis sodalitatís S. Josephi . . .

Erectae à Vene. Sacerdotibus Autoritate et consensu Celsissimi et Reverendissimi S. R. I. principis et Episcopi Labacensis DD. Josephi, ex Illustrissimis Comitibus de Rabatta etc. In Rossulach Ecclesia Filiali B. V. Mariae sub Parochia S. Elisabethae in Lauffen etc. Typis Labaci, Josephi Thaddaei Mayr, Inclitae Provinciae Carnioliae Typographi Anno 1683.«

Glase se pa doslovno tako-le:

»In hanc confraternitatem sertus sum Anno 1723.

Anno 1721. Factus sum cooperator in Eberndorff in valle Junonia in Carinthia 23. Junii. Ex hac positione eodem anno 13. 8bris discessi. Parochus hic fuit Mathias Pfister.

Anno 1722. 26. Junii Factus sum cooperator ad S. Martinum in valle Tuhain. Parochus hic fuit Franciscus Michael Paglovizh.

Anno 1723. 29. Novembris Factus sum cooperator in Zirelach. Parochus hic fuit Andreas Supan, eo dfcto. Alexius Wetstein.

Anno 1725. 27. Aprilis Factus sum cooperator in Stain.

Anno 1739. 15. Augusti factus Parochus in Zirelach, rexit Parochiam 27 Annis.

Anno 1766 obdormivit in Domino noctu hora media duodecima die 29. Xbris.

Requiescat in S. Pace. Amen.«

Slednje besede je pisala druga roka. Na drugi platnici pa se nahaja sledeče:

»Natus sum Anno 1695. 24. Martii.

Ad parvam Scholam missus sum 1705. Studia absolvi 1718.

Factus sum Presbyter 1719. 3. Xbris. Diaconus 30. 9bris, Subdiaconus 24. 9bris, Minorista 27. 7bris eodem anno.

Omnes ordines accepi a Rssmo et Illmo Dno Dionysio Delphino Patriarcha Aquilejensi et quidem in Sacello Patriarchali Utini.

Primam missam feci Ao. 1720. 21. Januarii et quidem privatim in Stain ad aram S. Joannis Baptistae.

Approbatus a Venerab. offo Archi-Diaconali Sup. Carniol. ad excipiendas confessiones 14. 9bris 1721 non praemisso examine, quia illud subii jam prius videlicet in Collegio Clagenfurtensi examinatore A. R. Joanne Baptista Gieller e S. J. p. t. procuratore, Cura eo collata fuit ab A. R. P. Sigismundo Adlmayer p. t. Collegii Clagenfurt. Rectore mihi quo suscepto in Cooperatorem Eberndorffensem.«

Ni dvoma, da je ove beležke pisal Jurij Fabijan (Zgodovina Cerkljanske fare str. 83).

Bratovščino sv. Jožefa v podružnici D. Marije v Rosulah omenja Orožen (II., b. 157), — a kako je Fabijanova knjižica dospela v Galicijo, mi imenovani gospod ni vedel poročati.«

Iz teh podatkov sledi, da je cerkljanski župnik Jurij Fabijan, katerega omenja »Zgodovina cerkljanske fare« na str. 83 pod št. 35. jedna in ista oseba z Gregorjem Fabijanom, navedenim v istem delu na strani 88. št. 41. med cerkljanskimi kapelani. Dalje tudi sledi, da je krstno ime na enem ali drugem mestu napačno; bil je ali Jurij ali pa Gregor. Nam je znan le pod imenom Jurij Fabian.

Vsebinska. *Duhovniška bratovščina svetega Mihaela v Mengšu. (Od l. 1667—1799.) — (Nadaljevanje). — Zgodovinske drobtinice iz nekaterih cerkvá na Dolenjskem. — Slovstvo: Zgodovina cerkljanske fare. (Kritika kritike). — (Nadaljevanje in konec.)*